
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Α' / Β' / Γ' ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ

Τα συνδετικά ρήματα, το κατηγορούμενο και ασκήσεις
εμπέδωσης

Βασ. Ηρακλείου 2, 2ος όροφος

Τηλ. 23211 20198

Σέρρες

ΣΥΝΔΕΤΙΚΟ ΡΗΜΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Συνδεδετικό ρήμα λέγεται το ρήμα που συνδέει το υποκείμενο ή το αντικείμενό του με ένα κατηγορούμενο. Το κατηγορούμενο εκφράζει την ιδιότητα του υποκειμένου ή του αντικειμένου.

Ως κατηγορούμενο χρησιμοποιείται:

1. Ουσιαστικό.

- νυξ ή ημέρα ἐγένετο.

2. Επίθετο.

- Σωκράτης ἐστίν σοφός.

3. Αντωνυμία.

- τοῦτο ἐστί ἡ ῥητορική

4. Αριθμητικό.

- οἱ συλληφθέντες ἦσαν ὀγδοήκοντα.

5. Μετοχή.

- οὗτος ἐστί ὁ ἀδικήσας.

6. Απαρέμφατο.

- Τό σιγᾶν ἐστίν φιλοσοφεῖν.

7. Επίρρημα.

- ἡ οἰκία ἦν πλησίον.

8. Εμπρόθετος προσδιορισμός.

- Οὗτος ἦν ἐν τῷ φανερῷ (= φανερός).

9. Ολόκληρη πρόταση.

- ἅ διαφερόμεθα, ταῦτ' ἐστί.

10. Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το περίπου με τις προθέσεις εἰς, ἀμφί, περὶ, κατά, ὑπέρ, ὥς, προς + αιτιατική.

- Οἱ μισθοφόροι ἦσαν εἰς μυρίους (= περίπου μύριοι).

➤ **Τα συνδεδετικά ρήματα είναι τα ακόλουθα:**

- Εἰμί,

- Τα συνώνυμα του εἰμί: γίγνομαι, διατελῶ, διαμένω, ὑπάρχω, τυγχάνω, ἔφυν, πέφυκα.
- Τα μεταποιητικά (ὅσα δηλώνουν ὅτι κάτι γίνεται κάτι ἄλλο ἢ κάτι δεν γίνεται κάτι ἄλλο) : καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω, ποιῶ, αὐξάνομαι, αἶρομαι, μένω, διαμένω, διατηρῶ, διαφυλάττω, διασφζω, διατηρῶ.
- αὐτά που σημαίνουν εκλογή (ενεργητικά): αἶρῶ, χειροτονῶ, ἀποδείκνυμι, ἐκλέγω, διορίζω, ὀνομάζω, ποιῶ.
- Αὐτά που σημαίνουν εκλογή (παθητικά): αἶροῦμαι, χειροτονοῦμαι, ἀποδείκνυμαι, ἐκλεγομαι.
- Τα δοξαστικά (παθητικά): φαίνομαι, δοκῶ, ἔοικα (=φαίνομαι), νομίζομαι, κρίνομαι, ὑπολαμβάνομαι (=θεωροῦμαι).
- Τα κλητικά (παθητικά) : λέγομαι, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, ἀκούω, προσαγορεύομαι.
- Τα ενεργητικά δοξαστικά και κλητικά: ὀνομάζω, νομίζω, λέγω, κ.α
- Κάποια ἄλλα μέσα ἢ παθητικά ρήματα: ἀλίσκομαι, γινώσκομαι, εὐρίσκομαι, ἴσταμαι, καταλείπομαι, λαμβάνομαι, ποιοῦμαι, αἶροῦμαι, λαγχάνω.
- Το ρῆμα χρῶμαι ὅταν συντάσσεται με δύο δοτικές ἢ μία εἶναι το αντικείμενο και ἡ ἄλλη το κατηγορούμενο του αντικειμένου.

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ

Το κατηγορούμενο εἶναι ομοιόπτωτος προσδιορισμός (συμφωνεῖ δηλαδή με τον προσδιοριζόμενο ὄρο σε γένος, ἀριθμό και πτώση). Μερικές φορές ὅμως ὅταν εἶναι ουσιαστικό (ἢ θεωρεῖται) χρησιμοποιεῖται σε πτώση γενική. Το κατηγορούμενο αὐτό ὀνομάζεται γενική κατηγορηματική και μπορεῖ να δηλώνει τις ἐξῆς σχέσεις:

1. Γενική κατηγορηματική κτητική.
  - ἡ νῆσος ἦν τῶν Ἀθηναίων.
2. Γενική κατηγορηματική διαιρετική.
  - Σόλων τῶν ἐπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.
3. Γενική κατηγορηματική της ὕλης.
  - Αἱ τοῦ θεοῦ οἰκίαι ἦσαν χρυσοῦ καί ἀργύρου.
4. Γενική κατηγορηματική της ιδιότητος.
  - Εἰμί τριάκοντα ἐτῶν.
5. Γενική κατηγορηματική της ἀξίας.

- ή οικία αὐτή ἐστίν εἴκοσιν μνῶν.

6. Γενική κατηγορηματική της καταγωγής (τίθεται με ρήματα που σημαίνουν καταγωγή π.χ γίγνομαι τινός, εἰμί τινός, ἔφυν τινός)

- Δαρείου και Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο.

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Προληπτικό (ή του αποτελέσματος) ονομάζεται το κατηγορούμενο που αποδίδει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο του ρήματος μια ιδιότητα εκ των προτέρων (προληπτικά), δηλαδή πριν ακόμη τελειώσει και ολοκληρωθεί η ενέργεια του ρήματος, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Με τέτοιο κατηγορούμενο συντάσσονται ρήματα που σημαίνουν : αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι, παρασκευάζομαι, κατασκευάζω και άλλα με παρόμοια σημασία

Π.χ μέγας ἐκ μικροῦ Φίλιππος ἠύξηται.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Επιρρηματικό ονομάζεται το επιθετικό κατηγορούμενο το οποίο έχει επιρρηματική σημασία. Το επιρρηματικό κατηγορούμενο είναι πάντα επίθετο που συμφωνεί κατά γένος, αριθμό και πτώση με τον όρο που προσδιορίζει (το υποκείμενο ή το αντικείμενο) του ρήματος, στην ουσία όμως προσδιορίζει το ρήμα και ισοδυναμεί με επίρρημα. Συνήθως τίθεται με ρήματα που δηλώνουν κίνηση ή σκόπιμη ενέργεια.

- Το επιρρηματικό κατηγορούμενο δηλώνει:
- **Τρόπο [επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου].**
[ἐκῶν, ἐκούσιος, ἐθελοντής, ἐθελούσιος (=εθελοντικά), ἄκων, ἀκούσιος, ἄσμενος (=με χαρά), ἤσυχος, ἄφθονος, αὐτοκράτωρ (=με απόλυτη εξουσία), αὐτόματος, ἀντίος, ἐνάντιος, ἄκριτος (=χωρίς δίκη), ἄπρακτος, ὑπόσπονδος (=κατόπιν συμφωνίας), ἀπροσδόκητος, αἰφνίδιος]
- **Τόπο [επιρρηματικό κατηγορούμενο του τόπου].**
[ὑπαίθριος, πελάγιος, ὄμορος (=γειτονικός), μετέωρος (=στα ανοιχτά του πελάγους)]
- **Χρόνο [επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου].**
[ὄρθριος (=χαράματα), σκοταῖος, νέος, γέρων, τριταῖος]

- **Τάξη ή διαδοχή [επιρρηματικό κατηγορούμενο της τάξης ή της διαδοχής].**
[πρῶτος, δεύτερος, ὕστερος, ὕστατος, ἔσχατος, τελευταῖος, πρότερος]
- **Σκοπό [επιρρηματικό κατηγορούμενο του σκοπού].**
[βοηθός, ἀρωγός, τιμωρός, σύμμαχος, φύλαξ, σύμβουλος, εἰρηνοποιός, πρεσβευτής, κατάσκοπος]

Παραδείγματα

- Ἐγώ σέ ἄσμενος ἐώρακα.
- Οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι.
- Οὗτος τριταῖος ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας.
- Αἱ νῆες ἀπέπλευσαν βοηθοῖ τοῖς Κερκυραίοις.
- Οἱ Θηβαῖοι ἀπέδωσαν τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους τοῖς Κερκυραίοις.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

Όταν το υποκείμενο είναι σε γένος αρσενικό ή θηλυκό και δηλώνει μια γενική έννοια, το κατηγορούμενο του μπορεί να χρησιμοποιείται σε ουδέτερο γένος ενικού αριθμού.

- ἡ σοφία πάντων κάλλιστον.

Όταν το κατηγορούμενο ανήκει σε μια ακαθόριστη ή απροσδιόριστη κατηγορία, τότε ως κατηγορούμενο χρησιμοποιείται)ή εννοείται μία από τις λέξεις πρᾶγμα, χρῆμα, κτῆμα μαζί με ένα επίθετο.

- Ποικίλον πρᾶγμα ἐστὶ καὶ πλάνον ἢ τύχη.

Όταν το υποκείμενο είναι απαρέμφατο, ολόκληρη πρόταση ή μια ακαθόριστη έννοια, μπορεί το κατηγορούμενο να βρίσκεται σε ουδέτερο γένος. Αυτό συμβαίνει και στα ρηματικά επίθετα σε –τος και –τέος.

- Την πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατα ἐστὶν ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ.

Να βρεθούν τα κατηγορούμενα και να διακριθεί το είδος τους (απλό, επιρρηματικό, προληπτικό, γενική κατηγορηματική).

1. Ἡ πόλις φρούριον κατέστη.
2. Οἱ στρατιῶται εἶπον τουτο ἄσμενοι.
3. Ὑμεῖς ἐστε πατέρων ἀγαθῶν.
4. Ἡ δικαιοσύνη τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐστί.
5. Στρατηγόν πάλιν εἶλοντο Περικλέα.
6. Οἱ διδάσκαλοι τούς μαθητάς μιμητάς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσι.
7. Αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλοῦντο.
8. Ἀφίγμεθα βοηθοί μὲν ὑμῖν, τιμωροί δε τῶν βαρβάρων.
9. Καλῆς μητρός πέφυκα.
10. Το Ὅμηρου ὄνομα μέγιστον ἠϋξητο.
11. Το δῖς ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρός σοφοῦ (ἐστί).
12. Το τεῖχος ἦν εἴκοσι ποδῶν.
13. Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες κακοὶ σύμβουλοι εἰσίν.
14. Ἀνυπόδητος και ἀχίτων διατελεῖς.
15. Τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν πάντες.
16. Οἱ μαχηταὶ ἐσκήνουν ὑπαίθριοι.
17. Οὗτος παρά πάντων σωτήρ τῆς Ἑλλάδος ἐνομίσθη.
18. Τιμόθεον δε αὐτῶν στρατηγόν ἐχειροτόνησαν.
19. Ἀπέδοσαν τούς νεκρούς ὑποσπόνδους.
20. Το λακωνίζειν ἐστί φιλοσοφεῖν.
21. Ἀκρίτους ἀπέκτειναν πάντας.

22. Ἀνδρείαν φάμεν ἀρετὴν εἶναι.
23. Γηραιὸς ἐν αὐτοῦ πατρίδι ἀποθανεῖται.
24. Ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὀρῶσι.
25. Ὁ Εὐφράτης το εὖρος ἐστὶ τεσσάρων πλέθρων.
26. Ἀπεκαλοῦν τον Θηραμένη κόθορνον.
27. Παρελθόντες τελευταῖοιοὶ Κορίνθιοι εἶποντοιιάδε.
28. Οὗτοι ἐκόντες ἤμαρτον.
29. Οἱ Κορίνθιοι παραταξάμενοι τὰς ναῦς μετεώρους ἠσύχαζον.
30. Το χωρίον πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται.